

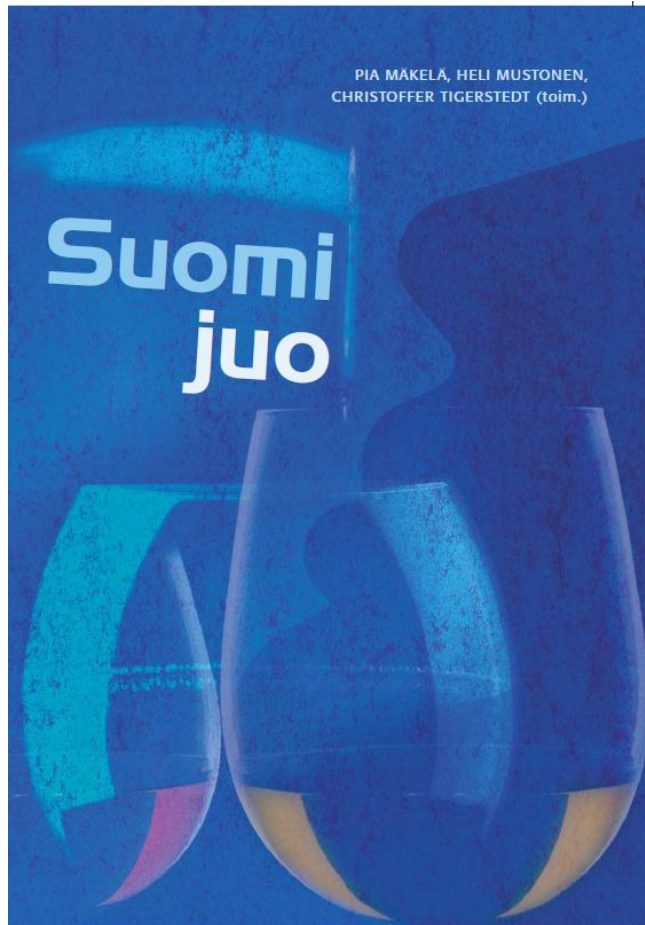

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Suomi Juo – Suomalalaisten alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968-2008

Erikoistutkija Pia Mäkelä
Alkoholi ja huumeet –yksikkö, THL

”Suomi juo”; Pia Mäkelä, Heli Mustonen & Christoffer Tigerstedt (toim.)

- Perusteos alan ammattilaisille, poliitikoille, opiskelijoille yms.
- 22 lukua (300 sivua)
- Tutkimukseen perustuva kokonaiskuva suomalaisesta juomiskulttuurista ja sen pitkän aikavälin muutoksista
- Perustuu pääasiassa juomatapatutkimuksiin

Juomatapatutkimus

- Satunnaisotoksia 15-69 –vuotiaista suomalaisista
- Toteutettu käyntihaastatteluinä 8 vuoden välein

	1968	1976	1984	1992	2000	2008	Kaikki
N	1 823	2 835	3 624	3 446	1 932	2 725	16 385
Vast.os %	97	96	94	87	78	74	

10 keskeistä huomiota muutoksesta ja pysyvyydestä

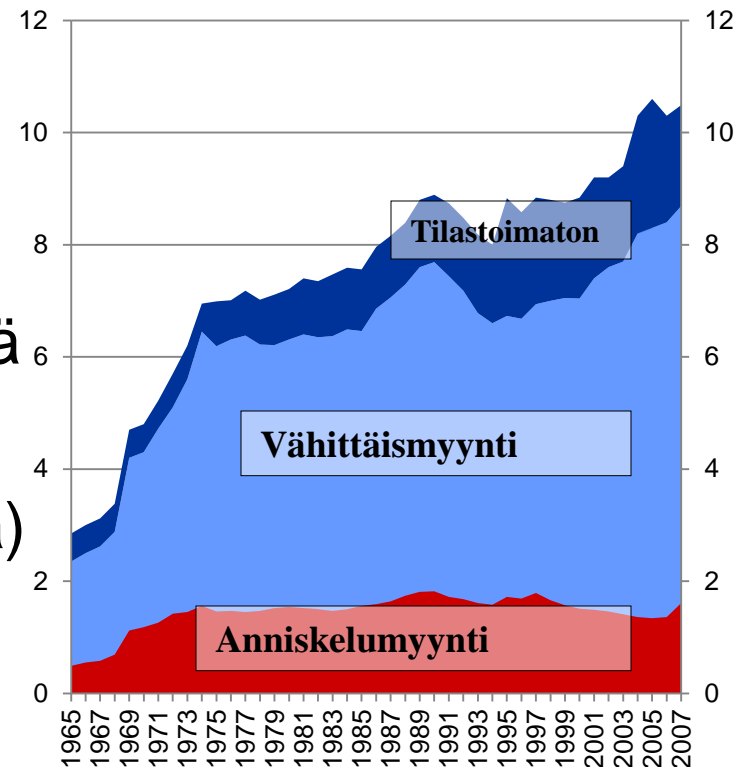
- 1. Märästä sukupolvesta kosteaan kansaan**
- 2. Naisten juomisessa kulttuurisesti merkittävin muutos**
- 3. Sukupuolierot ovat yhä suuret**
- 4. Humalalla on yhä tärkeä paikka suomalaisessa alkoholikulttuurissa**
- 5. Ei pelkkää kasvua**
- 6. Alkoholinkäyttö sijoittuu kauas arjesta**
- 7. Miesten valtakunnasta sukupuolten yhteiseksi toimintakentäksi**
- 8. Juominen on ”kotiutunut”**
- 9. Viinamaasta olutmaaksi**
- 10. Suomalainen alkoholikulttuuri on salliva**

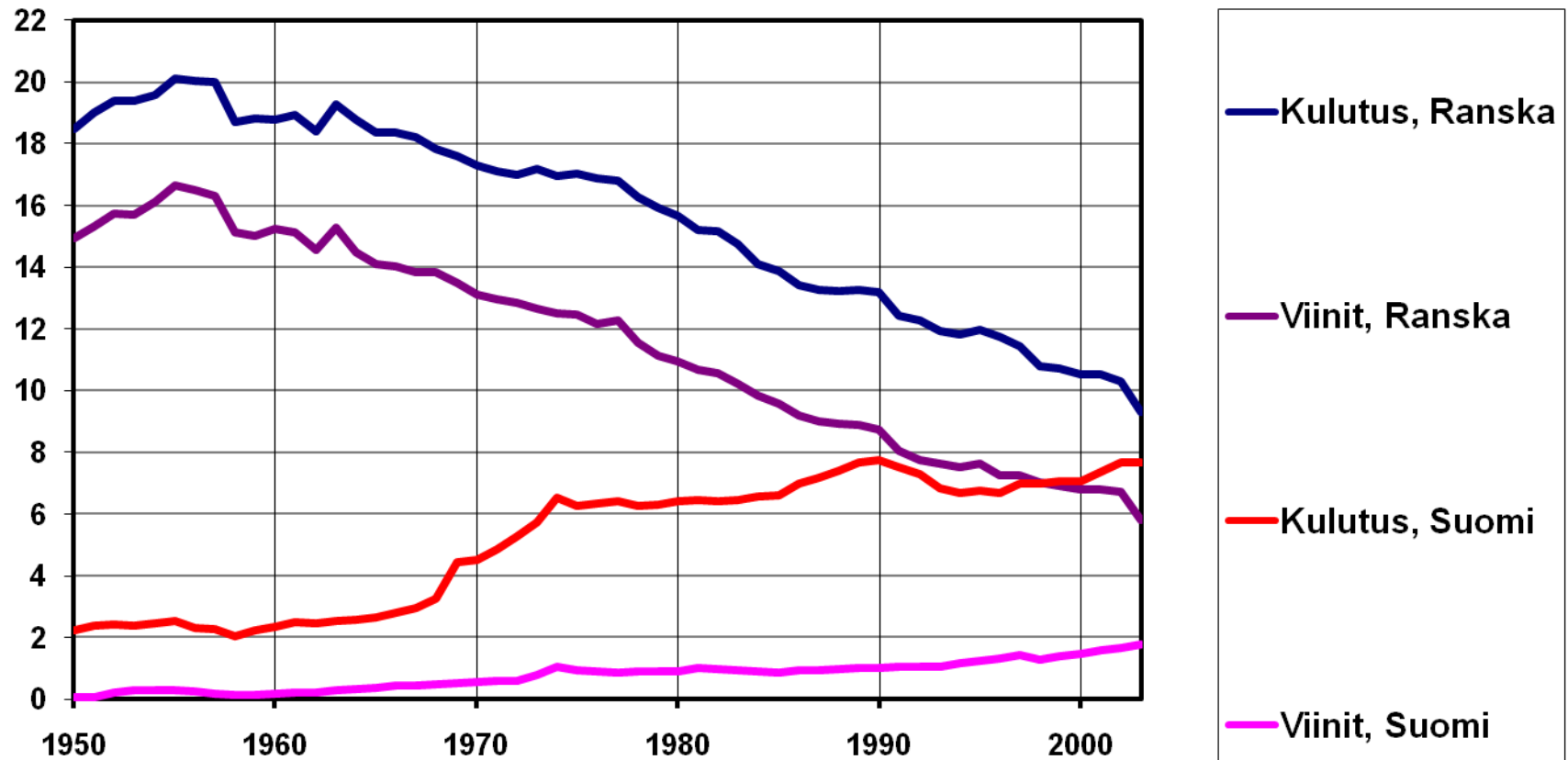
Tausta:

Alkoholin kulutus lisääntynyt lähes jatkuvasti vuosina 1968-2008

- Tilastoitu ja tilastoimaton alkoholin kulutus **kolminkertaistunut**
- Kun arvioidaan sekä tilastojen että haastattelujen avulla:
- Miehet: **2.2-kertainen** (+10.3 litraa)
- Naiset: **5.8-kertainen** (+5.3 litraa)

Alkoholien kokonaiskulutus ja viinien kulutus Ranskassa ja Suomessa vuosina 1950-2003

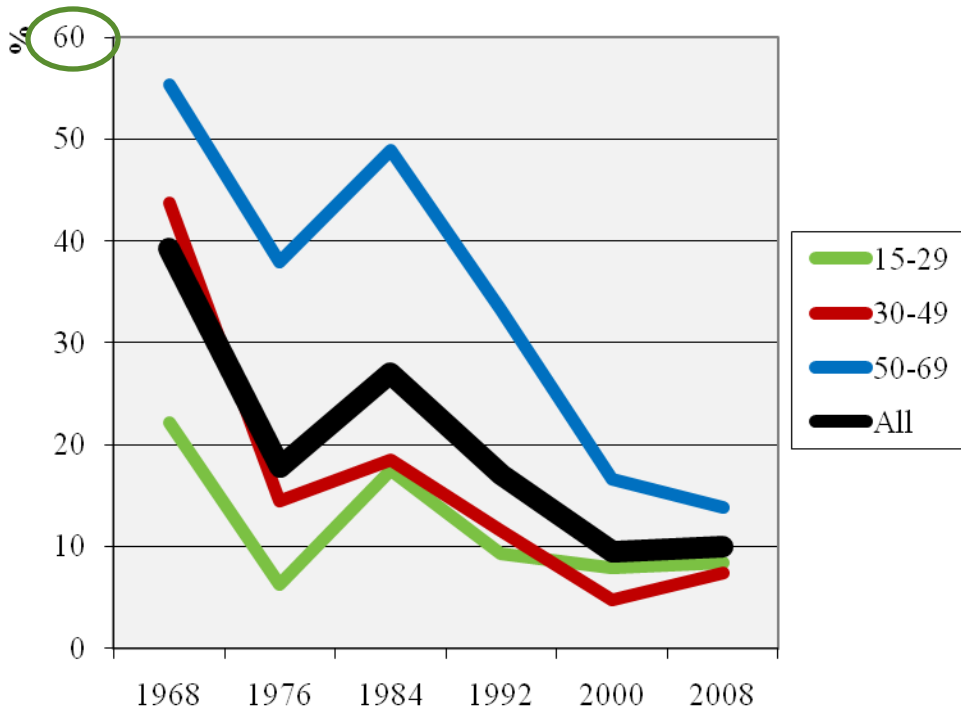
Mistä kulutuksen kasvu johtuu?

- Entistä suurempi osa väestöstä käyttää alkoholia, vain 10% miehistä ja naisista raittiita
- Alkoholia käytetään aiempaa useammin ja säännöllisemmin (erityisesti 30+ vuotiaat)
- Kerralla juodaan keskimäärin enemmän:
Aiempaa useammin juodaan sekä pieniä alkoholimääriä (erityisesti 30+ vuotiaat) että erittäin suuriakin määriä (erityisesti <30 vuotiaat)

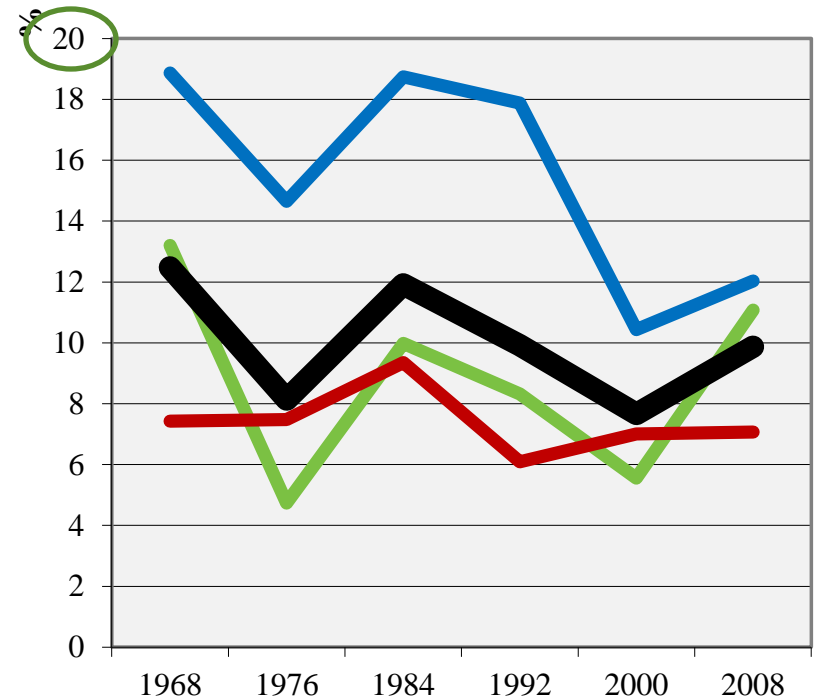

Raittiuden ikäryhmittäinen kehitys vuosina 1968-2008

Naiset

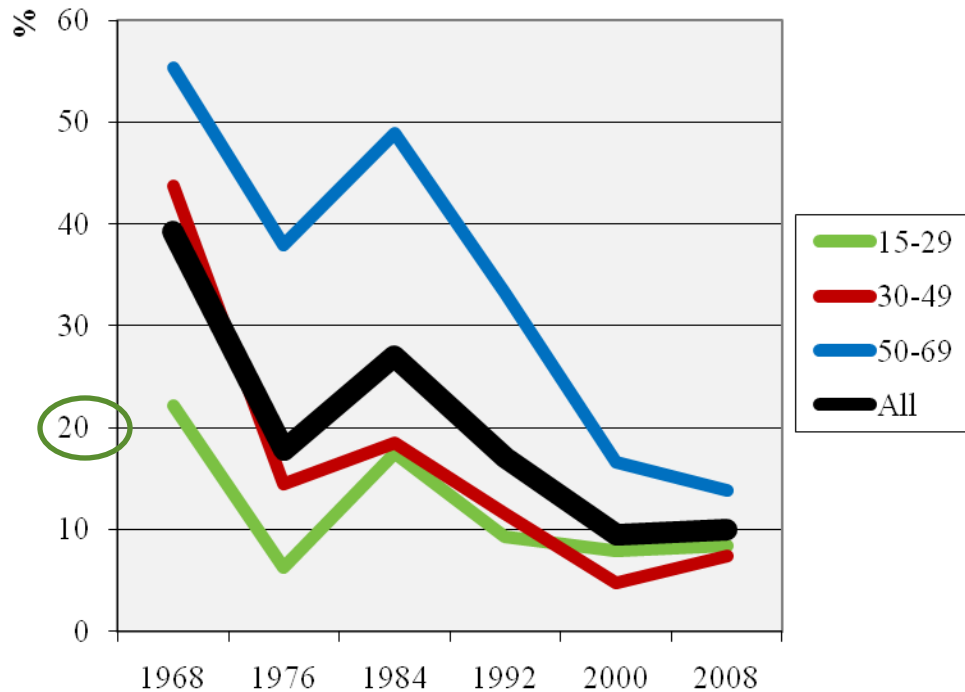

Miehet

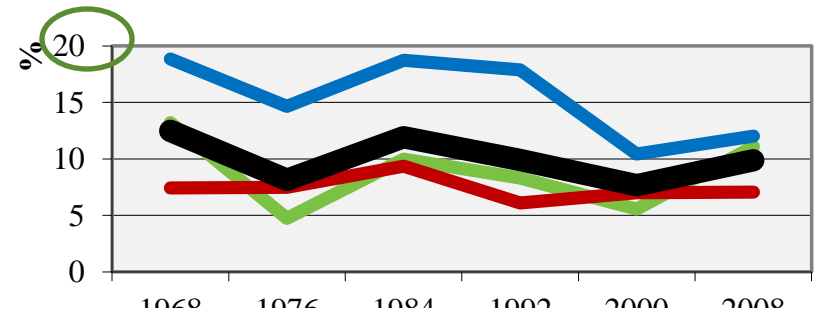

Raittiuden ikäryhmittäinen kehitys vuosina 1968-2008

Naiset

Miehet

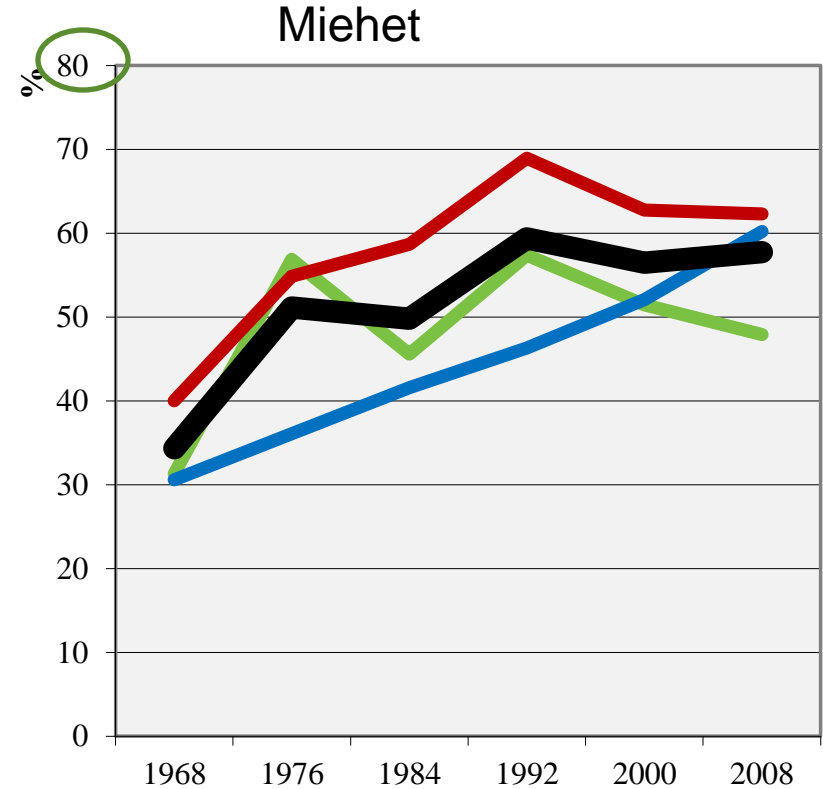
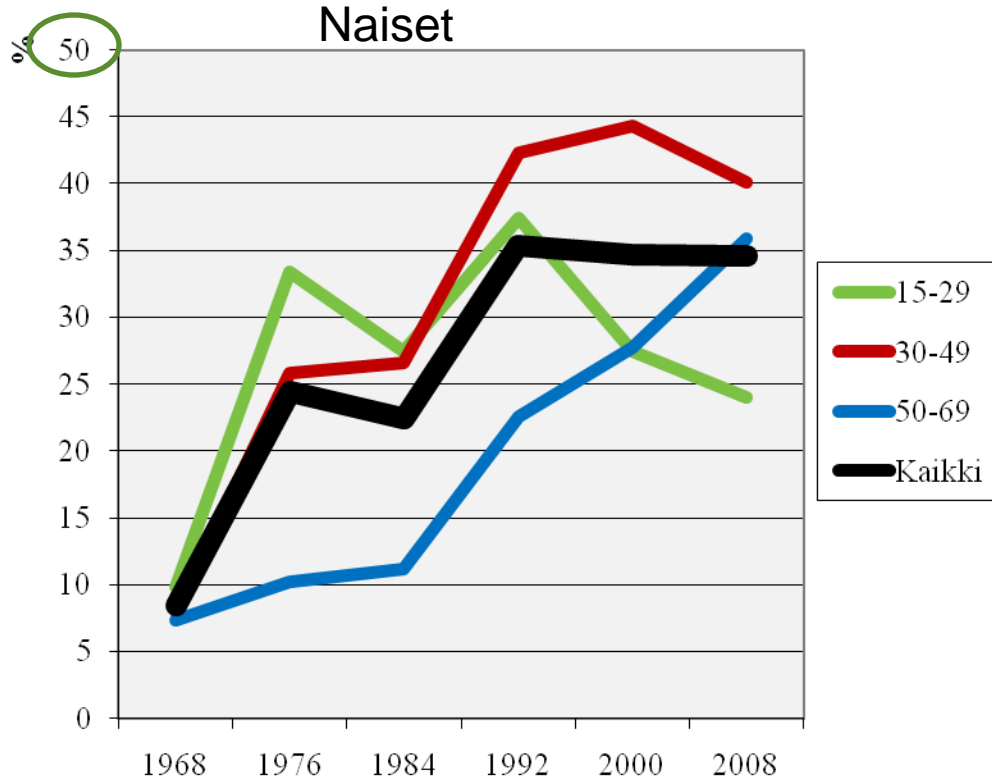

Mistä kulutuksen kasvu johtuu?

- Entistä suurempi osa väestöstä käyttää alkoholia, vain 10% miehistä ja naisista raittiita
- Alkoholia käytetään aiempaa useammin ja säännöllisemmin (erityisesti 30+ vuotiaat)
- Kerralla juodaan keskimäärin enemmän:
Aiempaa useammin juodaan sekä pieniä alkoholimääriä (erityisesti 30+ vuotiaat) että erittäin suuriakin määriä (erityisesti <30 vuotiaat)

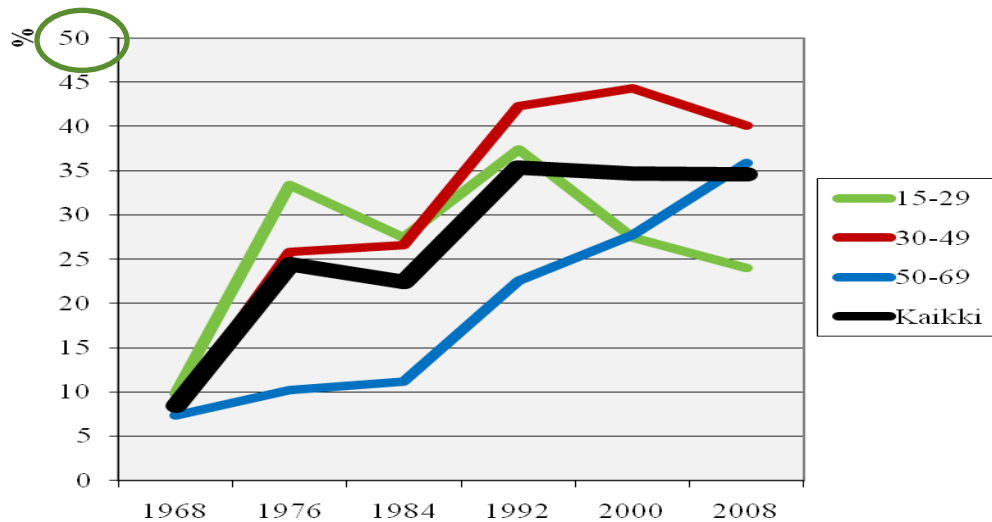

Juomisen useus: viikoittain kuluttavien osuus(%),1968-2008

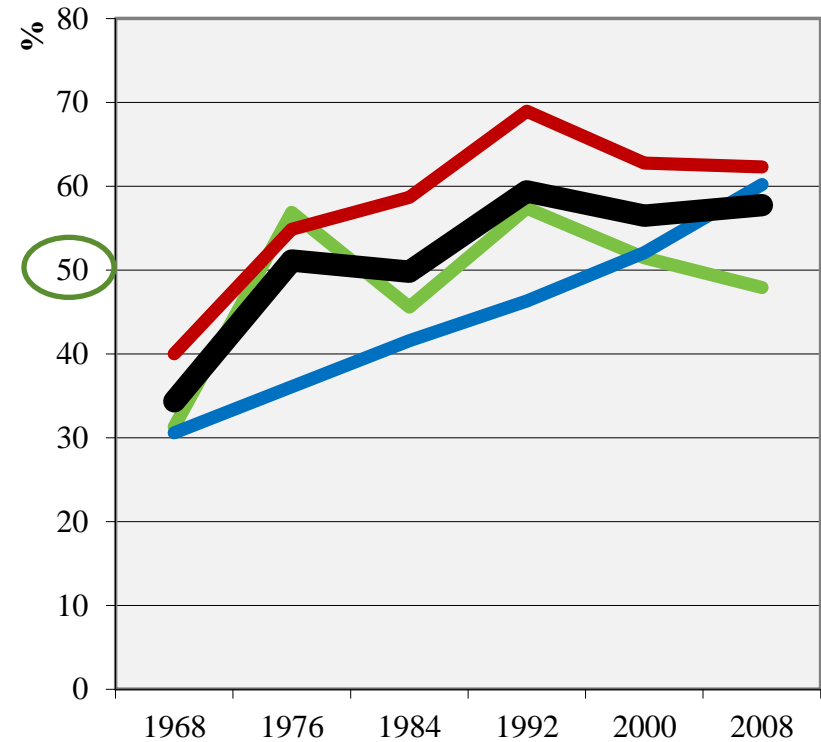

Juomisen useus: viikoittain kuluttavien osuus(%),1968-2008

Naiset

Miehet

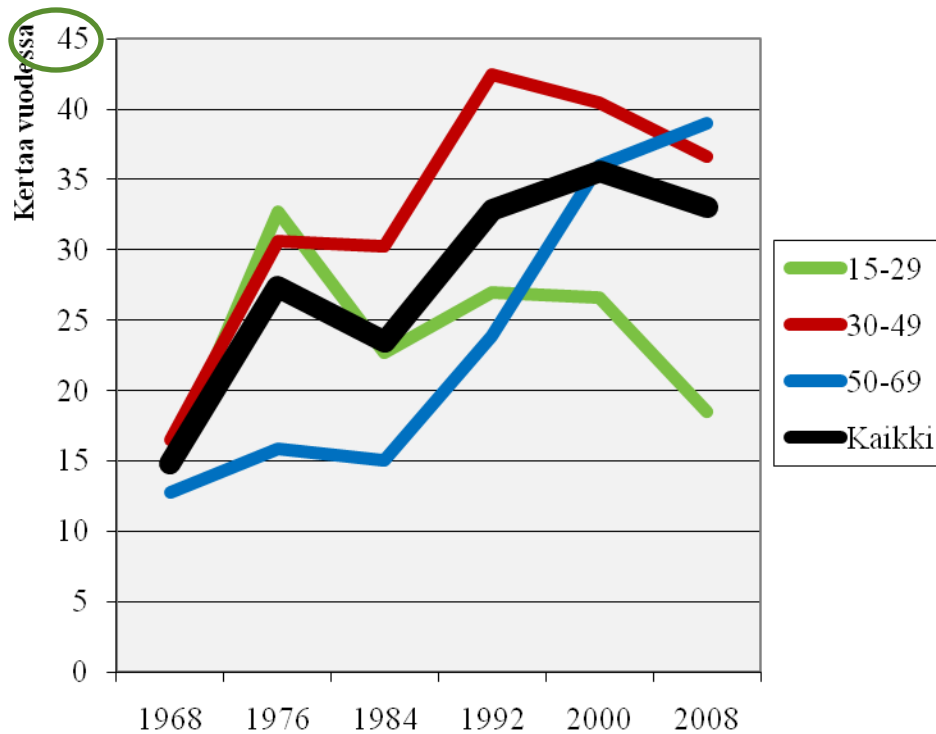
Mistä kulutuksen kasvu johtuu?

- Entistä suurempi osa väestöstä käyttää alkoholia, vain 10% miehistä ja naisista raittiita
- Alkoholia käytetään aiempaa useammin ja säännöllisemmin (erityisesti 30+ vuotiaat)
- Kerralla juodaan keskimäärin enemmän:
Aiempaa useammin juodaan sekä pieniä alkoholimääriä (erityisesti 30+ vuotiaat) että erittäin suuriakin määriä (erityisesti <30 vuotiaat)

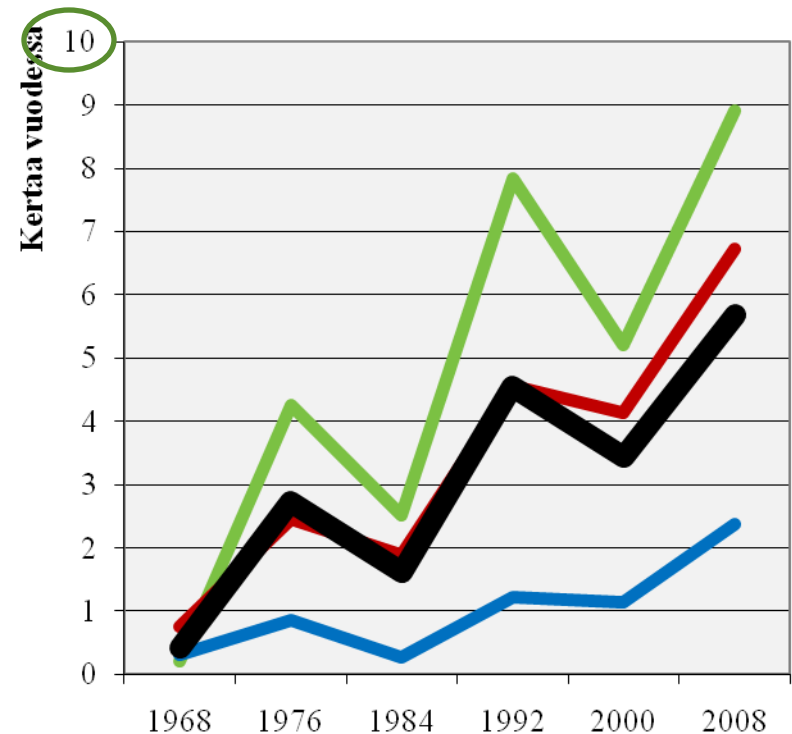

Naisten käyttökertojen määrä vuodessa: kevyet (1-4 annosta) vs. humalakerrat (8+)

Kevyt (1-4 annosta)

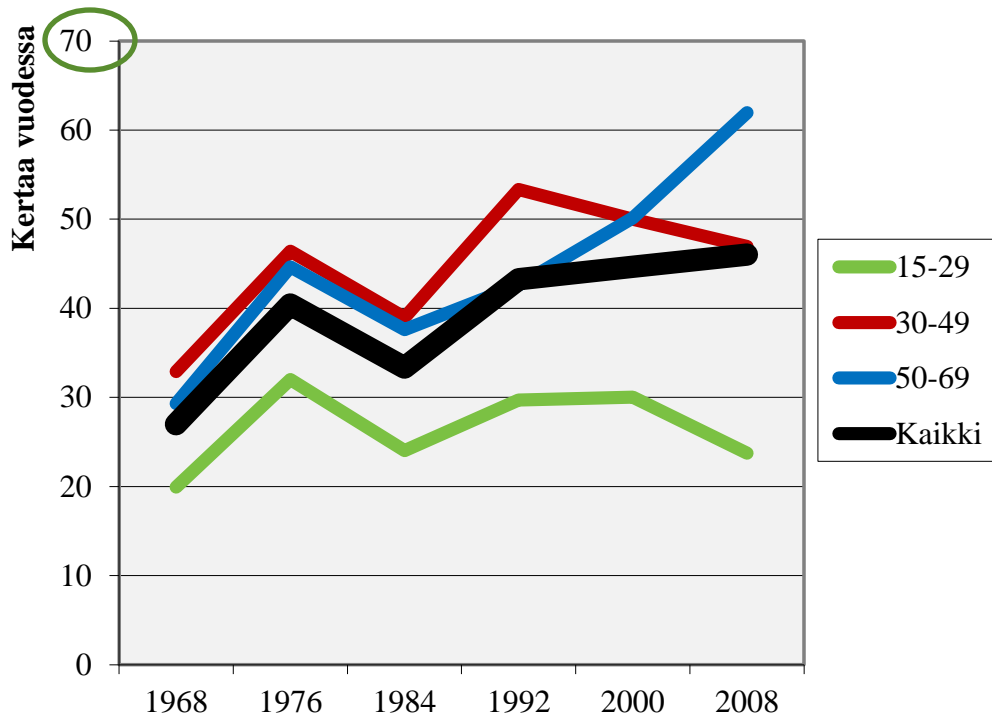

Humala (8+ annosta)

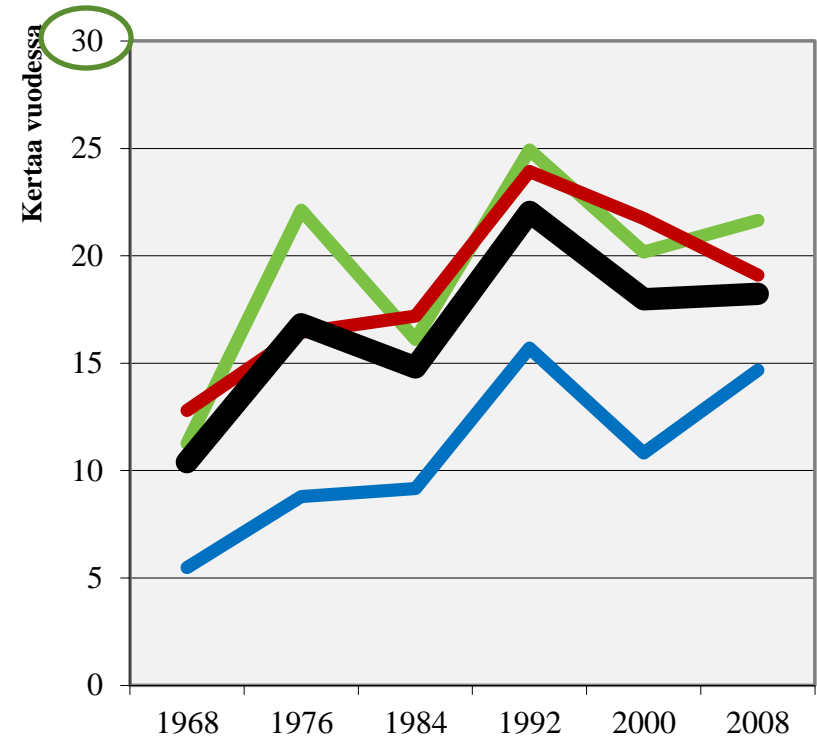

Miesten käyttökertojen määrä vuodessa: kevyet (1-4 annosta) vs. humalakerrat (8+)

Kevyt (1-4 annosta)

Humala (8+ annosta)

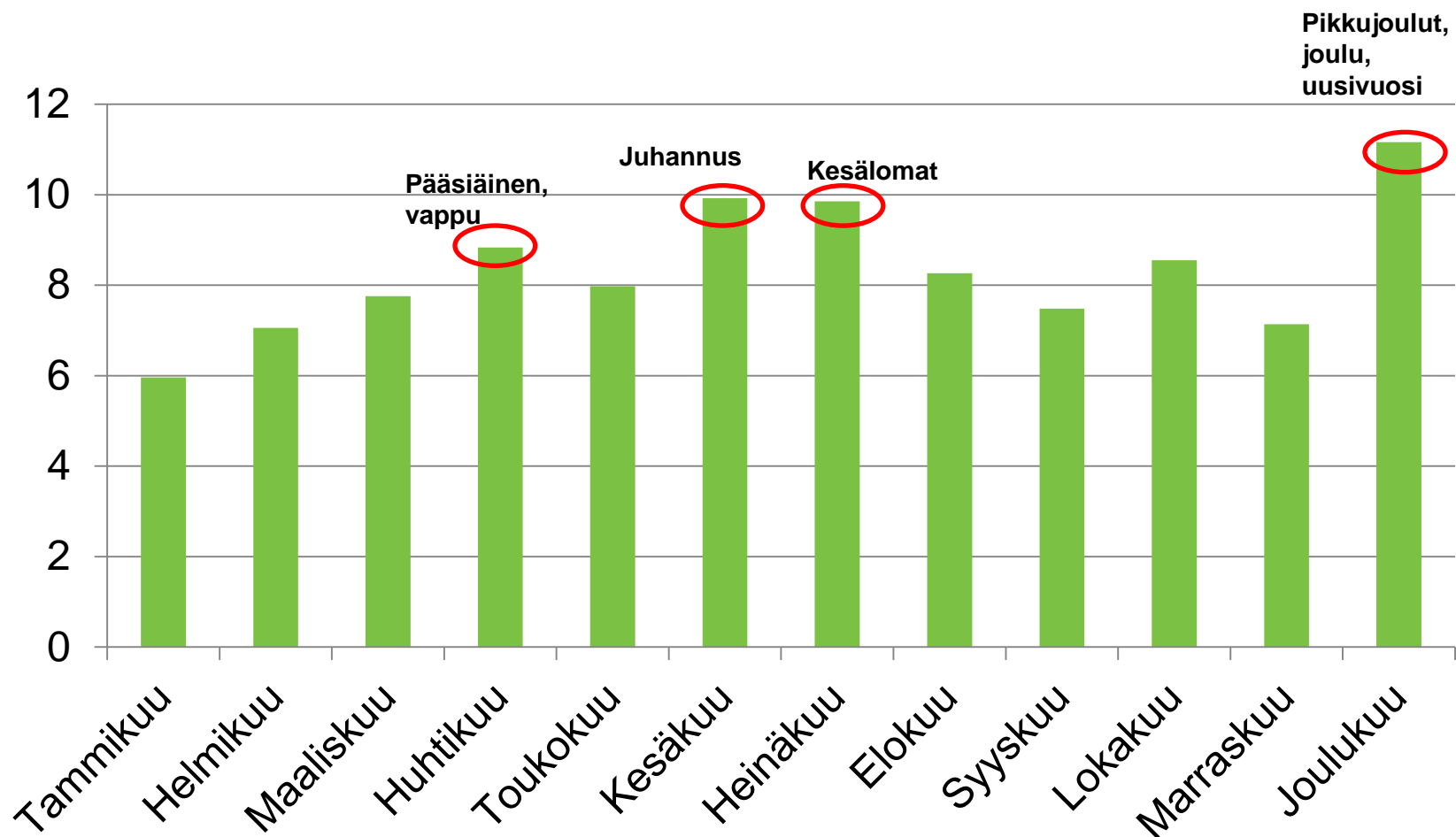

Miksi naisten alkoholinkäyttö on lisääntynyt niin paljon? (s.288-90)

- Taustana laajempi tasa-arvoistuminen ja miesten ja naisten elämismaailmojen lähentyminen
- Ihmissuhteiden laajeneminen kodin, perheen ja naapureiden ulkopuolelle & miesten pariin
- Suurentunut henk.koht. liikkumavara rahan ja vapaa-ajan suhteen
- Stressiselitys? Suomalaisnaisten kiire kodin ja työn puristuksessa on fakta
- Alkoholinkäyttö välineenä uudenaikaisten sukupuoliroolien tavoittelussa
- Muuttuneet naisihanteet

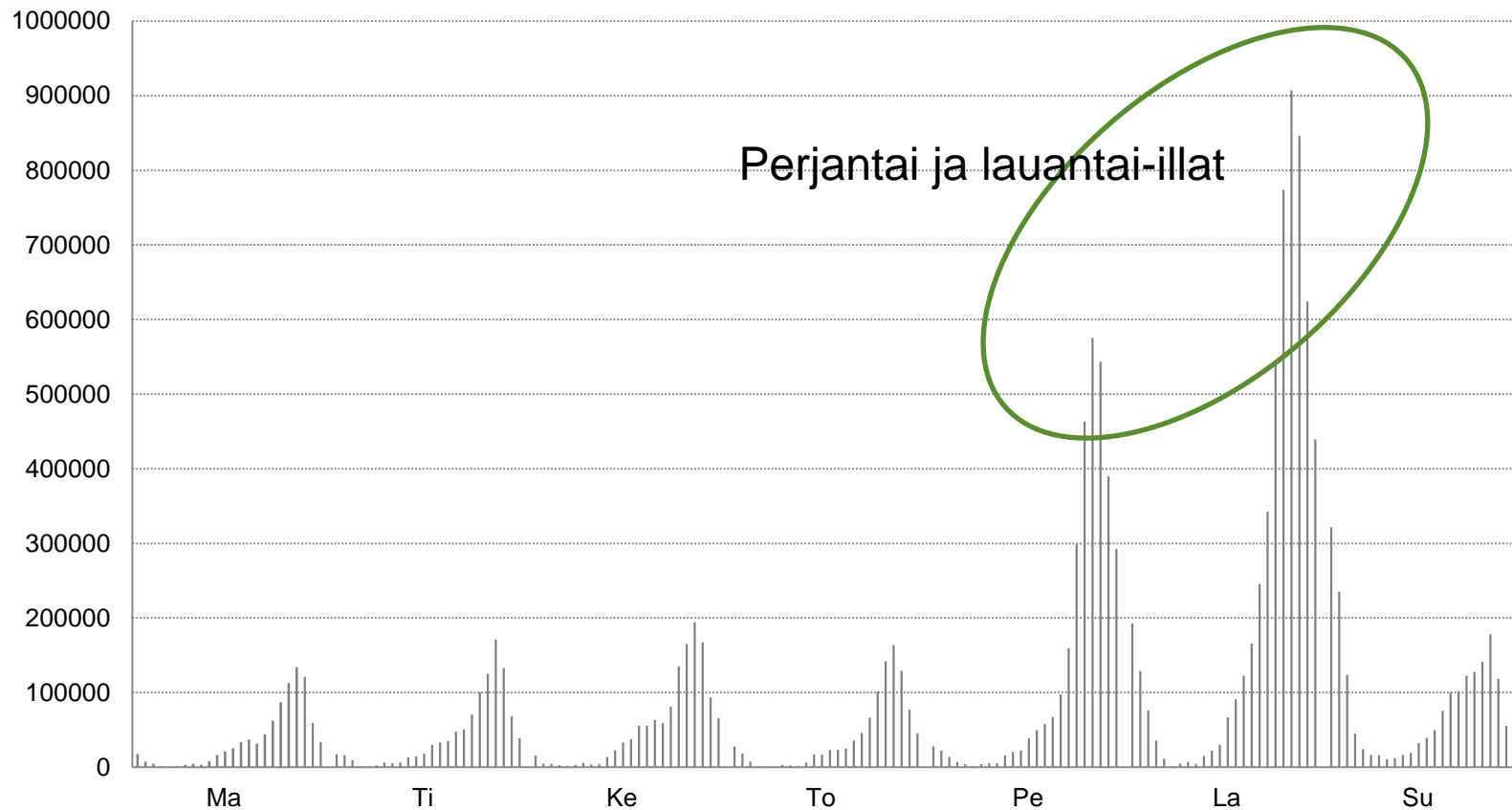

Kuukausien osuudet vähittäis- ja anniskelumyynnissä vuoden aikana myydystä 100 % alkoholista vuonna 2008

Juomisen viikkorytmi syysviikolla vuonna 2008

Kuinka moni suomalainen juo alkoholia tietyinä tuntina viikosta?

Kellonaika (tyhjä väli=24.00)

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Arvioitu alkoholinkäyttökertojen lukumäärä kotiympäristössä (1000) tyypillisellä syysviikolla, 2008

	1968	1976	1984	1992	2000	2008
MIEHET						
Kotikertoja (1000)	959	1328	1237	1783	1831	2125
% kaikista	75	70	72	75	78	83
NAISET						
Kotikertoja (1000)	358	825	629	1089	1071	1216
% kaikista	76	72	68	77	77	80

Kotiympäristöön sijoittuneiden alkoholinkäyttökertojen juomisseura, %

	1968	1976	1984	1992	2000	2008
MIEHET						
Vain puoliso	22	20	28	33	38	45
Samaa sukup.	23	15	13	11	13	9
Muu	55	65	59	56	49	46
NAISET						
Vain puoliso	24	25	31	32	38	43
Samaa sukup.	18	10	9	10	15	8
Muu	58	65	60	58	47	49

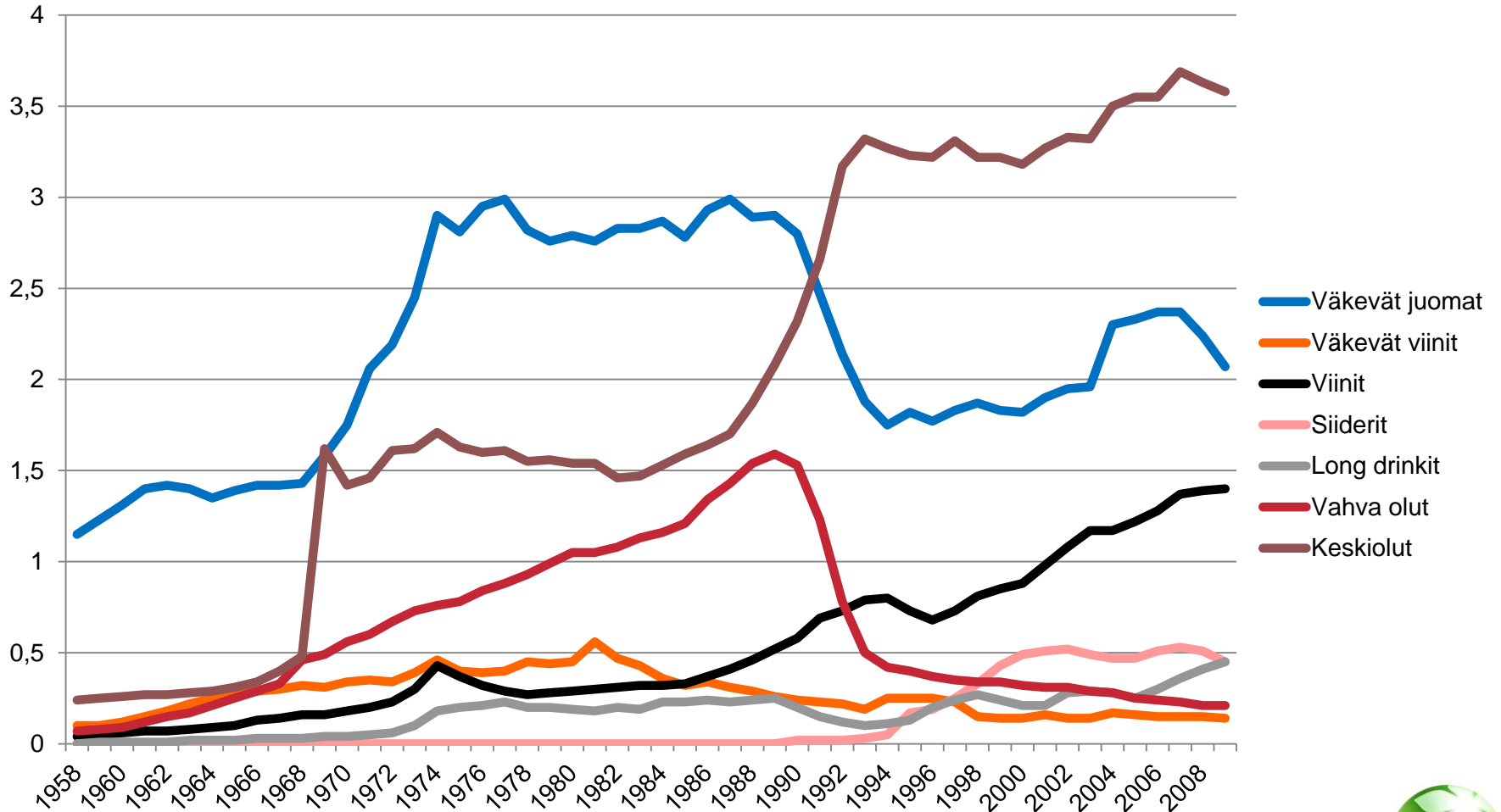
Naisten veren alkoholipitoisuus juomistilanteissa, joissa on vs. ei ole ollut läsnä alle 15-vuotiaita lapsia (s. 172 myös miehille)

	Lapsia läsnä	
	Kyllä (n=635) %	Ei (n=3708) %
< 0.5 prom.	81	68
0.5-1 prom.	13	17
> 1 prom.	6	15
Yht.	100	100

Miehillä ja naisilla yhteensä yli 1 promillen kertoja, joissa lapsia läsnä: 2,2 miljoonaa per vuosi

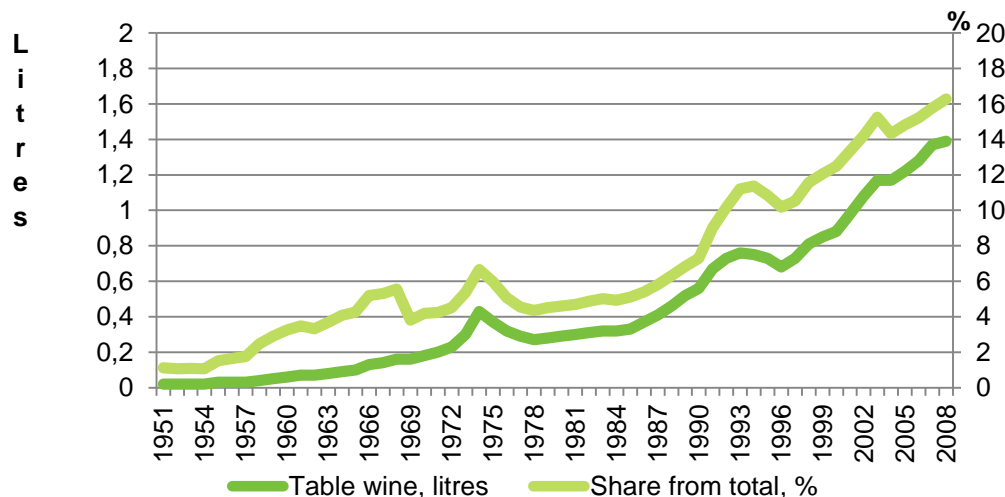

Alkoholijuomien tilastoitu kulutus Suomessa juomaryhmittäin litroina 100% alkoholia asukasta kohti, 1958–2009

Viinin kulutuksessa erittäin suuri kasvu

- Viinin kulutus on lisääntynyt 100-kertaiseksi 50 vuodessa: yhdestä lasista vuodessa kahteen lasiin viikossa
- 10% juo viiniä ruuan kanssa viikoittain. Alle puolessa keroista kun viiniä juodaan, sitä juodaan aterialla
- Suuret erot iän (vanhat+), alueen (kaupunki+, etelä+) ja koulutuksen (korkea koulutus+) mukaan

Viinin kulutuksessa erittäin suuri kasvu

- Viinin kulutus on lisääntynyt 100-kertaiseksi 50 vuodessa: yhdestä lasista vuodessa kahteen lasiin viikossa
- 10% juo viiniä ruuan kanssa viikoittain. Alle puolessa keroista kun viiniä juodaan, sitä juodaan aterialla
- Suuret erot iän (vanhat+), alueen (kaupunki+, etelä+) ja koulutuksen (korkea koulutus+) mukaan

Osuus alkoholinkäyttökerroista, jotka katsottiin “ruokajuomiseksi”

	Juoma		
	Vain viiniä	Myös viini	Ei viiniä
Ateria	43	33	8
Ei ateria	57	67	92
Yhteensä, %	100	100	100
Yhteensä, krt	1689	1252	5798

Viinin kulutuksessa erittäin suuri kasvu

- Viinin kulutus on lisääntynyt 100-kertaiseksi 50 vuodessa: yhdestä lasista vuodessa kahteen lasiin viikossa
- 10% juo viiniä ruuan kanssa viikoittain. Alle puolessa keroista kun viiniä juodaan, sitä juodaan aterialla
- Suuret erot iän (vanhat+), alueen (kaupunki+, etelä+) ja koulutuksen (korkea koulutus+) mukaan

Koskevatko juomisen riskit vain pientä vähemmistöä?

Kulutus jakaantuu epätasaisesti:

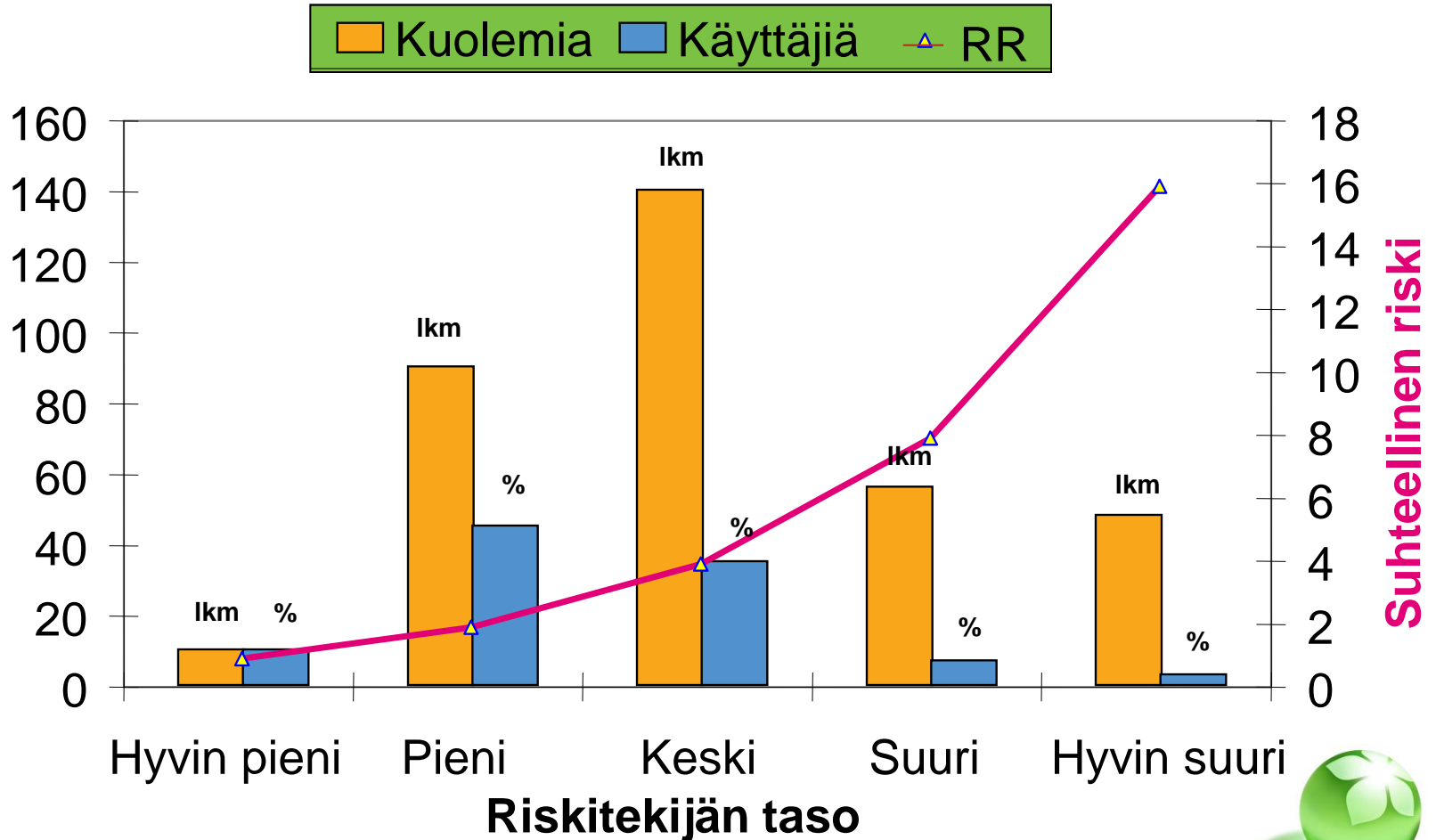
- Eniten kuluttava kymmenes väestöstä juo 50% kaikesta alkoholista
- Eniten kuluttava puolikas väestöstä juo yli 90% kaikesta alkoholista

Miksi ei keskitytä vain suurkuluttajiin?

Ehkäisy paradoksi

Juojien % ja kuolemien lukumäärä

Juomisen ja haittojen jakautuminen kulutusryhmiin: miehet 2008.

MIEHET: %..	Raitis	Kohtuu- käytt.	Humalassa toisinaan	Humalassa kuukausitt.	Suur- kulutt.	Kaikki
- vastaajista	10	25	31	25	8	100
- humala- haitoista	0	10	27	40	22	100
- hallinta- ongelmista	0	9	29	40	22	100

Juomisen ja haittojen jakautuminen kulutusryhmiin: miehet 2008.

MIEHET: %..	Raitis käytt.	Kohtuu- toisinaan	Humalassa kuukausitt.	Humalassa Suur- kulutt.	Kaikki	
- vastaajista	10	25	31	25	8	100
- humala- haitoista	0	10	27	40	22	100
- hallinta- ongelmista	0	9	29	40	22	100

Juomisen ja haittojen jakautuminen kulutusryhmiin: NAISET 2008.

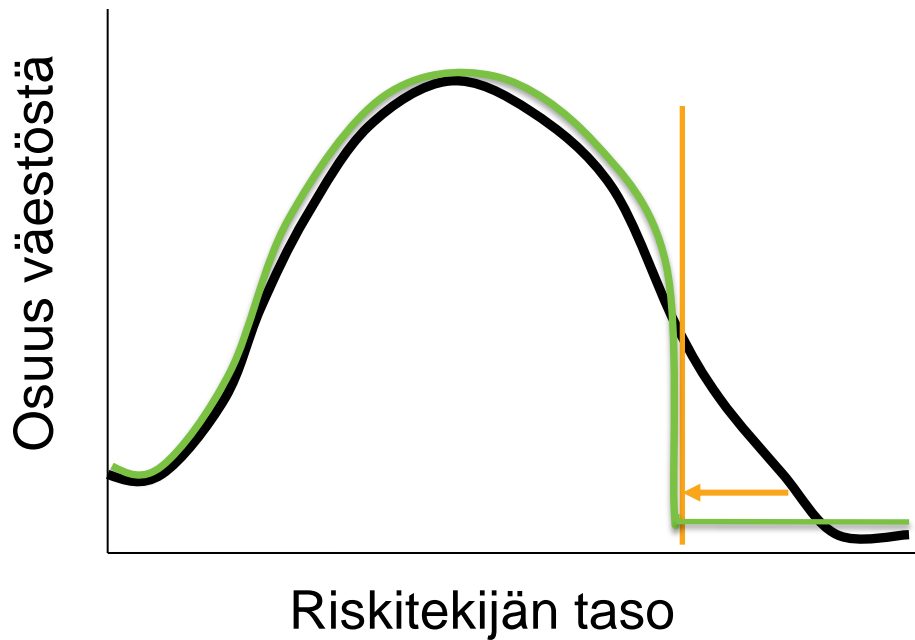
NAISET: %..	Raitis	Kohtuu- käytt.	Humalassa toisinaan	Humalassa kuukausitt.	Suur- kulutt.	Kaikki
- vastaajista	10	35	36	14	5	100
- humala- haitoista	0	11	41	36	12	100
- hallinta- ongelmista	0	13	40	31	16	100

Aivan vastaava tulos on saatu myös vakavammista ongelmista eli alkoholiehtoisista sairaalahoidoista ja kuolemista

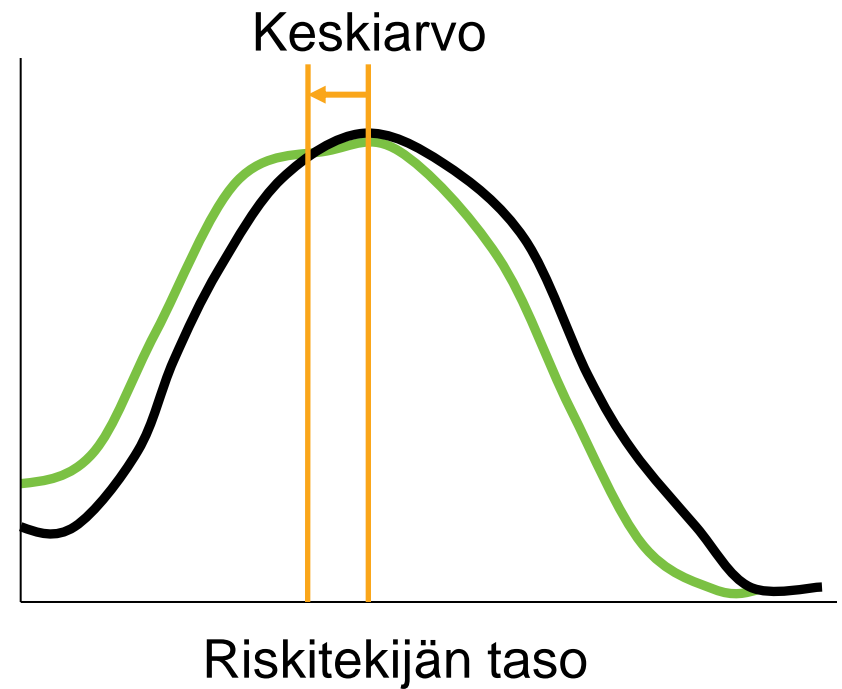

Vrt. strategiat ehkäisevän päihdetyön kohderyhmän valinnassa

Riskiryhmästrategia

Väestöstrategia

Mistä kokonaiskulutuksen tärkeys syntyy?

- 1) prevention paradoksi ("keskikuluttajia" paljon enemmän kuin suurkuluttajia)
- 2) Suurkuluttajien osuus kasvaa kokonaiskulutuksen kasvaessa
- 3) (Lähes) kaikki pitävät itseään kohtuukuluttajina, (TTL: erittäin suuren riskin ryhmästä lähes puolet arvioi itsensä kohtuukuluttajiksi) -> suurkuluttajiin vetoaminen voi mennä kohderyhmän ohi
- 4) suurkulutus ja alkoholiongelmat prosessina: elämän aikana suunta on vähemmästä kulutuksesta riskikulutuksen kautta ongelmallistuvaan käyttöön. Viisas ehkäisy puree kun muutos on vielä helpompi.

